

MARIO ALFARO ALVARADO:

Nicaragua på väg mot demokrati

Mario Alfaro Alvarado arbetade i flera år vid Pedro Joaquin Chamorros sida som redaktionschef för La Prensa. Han blev tvungen att gå i exil och har först på senare tid återvänt till Nicaragua för att delta i valkampanjen som ledare och ideolog inom Nicaraguas socialdemokratiska parti.

Författaren tecknar den historiska bakgrunden till dagens situation. Sandinisterna avvek från den demokratiska kurs som de lovat hålla då de kämpade för Somozas fall. Nicaragua blev i stället en totalitär stat. Han beskriver också valkampanjen under vilken sandinisterna inte skytt några medel.

Trots detta blev valet en seger för UNO och Violeta Chamorro.

Mario Alfaro Alvarado är journalist.

Nicaragua är ett litet land i Centralamerika med endast 140 km² yta. Två stora sjöar utgör områdets hydrografiska axel och vattenrika floder rinner ut i Atlanten. Landet är beläget mellan Honduras i norr och Costa Rica i söder och upptar det geografiska centrat av den centralamerikanska landtungan, tillsammans med Panama.

Under kolonialtiden, som tog slut år 1821 då Guatemalas Generalguvernement, under vilket Nicaragua lydde, proklamerade sin självständighet, var Nicaragua tillsammans med Guatemala Centralamerikas rikaste område. Rikt på jordbruks- och boskapsprodukter, rikt genom sin aktiva handel med Sydamerika, Mexiko och de stora öarna i Västindien.

Den ekonomiska rivaliteten mellan städerna León och Granada under kolonialtiden blev till politisk rivalitet efter självständighetsförklaringen, vilket gav upphov till oräkneliga sammanstötningar mellan leonesare och Granada-bor som både ville få makt över republikens huvudstad. Makt över huvudstaden betydde politisk makt och politisk makt betydde privilegier.

Den sega striden mellan Granada-bor och leonesare som påbörjades två år efter självständighetsproklamationen ledde år 1851 till William Walkers fribyttar-invasion. Med sina legosoldater satte han hela Centralamerikas självständighet i fara. De övriga centralamerikanska länderna blev tvungna att förena sina militära styrkor med Nicaraguas, för att driva ut äventyraren och återge området stabilitet.

Genom utdrivandet av Walker och hans män kom Nicaragua att få en konservativ regering som satt vid makten i näs-

tan 30 år. Detta var år av ekonomisk återhämtning, upprustning av den offentliga förvaltningen, fred och politisk stabilitet. Men det var också år av stelhet i det politiska styret; den ena konservativa regeringen efter den andra till följd av val inom det styrande partiets ram.

Men inom det konservativa partiet började de reformistiska idéer få fotfäste som vid denna tid gick fram som en virvelvind över hela Centralamerika. De konservativa ledarna ville inte veta av dessa idéer, vilket framkallade den liberala revolutionen år 1893, medförande stora förändringar i landets institutionella liv.

Under José Santos Zelayas ledarskap, vilken hade fått sin utbildning i Europa och där tagit del av den franska revolutionens idéer, medförde 1893 års revolution förändringar i det nicaraguanska samhällets livsstil, utan att för den skull kunna underminera den gamla konservativa och landägande oligarkins maktställning. Genom revolutionen uppkom istället en ny oligarki, den kaffeplantageägande oligarkin, som tog makten från jordägarna och gjorde Managua — som utnämns till huvudstad efter Walkers invasion — till sitt centrum.

I strid mot en av revolutionens egna principer lät Zelaya omvälja sig till president gång på gång ända tills dess att hans politiska handlingar blev till ett hinder för Förenta Staternas expansionistiska intressen. USA såg i Nicaragua ett lämpligt område för byggandet av en kanal från ocean till ocean, härvid utnyttjande områdets geografiska fördelar.

Med Förenta Staternas ekonomiska och politiska stöd kom det konservativa partiet tillbaka till makten vilken de innehade ända tills dess att den "konstitutio-

nalistiska" revolutionen tvingade dem att frånträda den. Denna revolution bröt ut 1926, ett år efter det att en konservativ falang under Emiliano Chamorro hade avsatt den konservativa presidenten genom en statskupp. De liberala anhängarna tog till vapen för att försvara konstitutionens genomförande.

Somoza-diktaturen

Oroliga tider följde på revolutionen: sju år av krig mot Sandinist-partisanerna; sju år av militär ockupation av Förenta Staternas krigsflotta; två val under krigstillstånd och slutligen bildandet av en armé enligt Förenta Staternas ritningar. Denna kom sedermera att bli Anastasio Somozas privata armé. Han var grundare av Somoza-dynastin och lyckades hålla sig vid makten i 20 år med arméns hjälp. Vid sin död överlät han makten till sina två söner. Somoza-diktaturen blev till en historisk syns av den oligarkiska konservativa makten och den liberala oligarkiska, stödd av Anastasio Somozas familjediktatur.

Till följd av de stora förändringarna ute i världen efter det andra världskrigets slut hade det nicaraguanska samhället blivit mycket komplext och genomströmmats av de nya idéer som gått fram över den amerikanska kontinenten efter stormakternas sammandrabbning. Det kalla kriget, USA:s "den gode grannen"-politik och teorierna om ett kontinentalt försvar för att rikta udden mot den kommunistiska faran hade stort inflytande på Nicaragua.

Den kubanska revolutionen betydde ett avbräck i de högerdiktaturer som under 50-talet och början av 60-talet dominerade Amerika och stöddes av Washing-

ton. Den kubanska revolutionen visade inte bara att en grupp gerillasoldater med folkligt stöd kan besegra en starkt beväpnad militärdiktatur, utan visade även att USA:s herravälde över den amerikanska kontinenten hade en gräns och att folken bortom denna gräns kunde bana sig nya vägar i maktstrukturerna utan att behöva frukta nordamerikanskt ingrepp. Detta berodde på att USA:s utrikespolitik hade blivit mer och mer känslig för den allmänna opinionen i landet. När den allmänna opinionen var för de latinamerikanska folkens frihetsrörelser var Washington-regeringen tvungen att acceptera dessa rörelser.

Somoza-diktaturen hade blivit till en sannskyldig skamfläck på kontinenten. Under 40 års tid hade nordamerikanska regeringar understött familjen Somoza men president Carter visade sig villig att göra slut på detta.

Sandinisterna

Sandiniströrelsen har ännu inte studerats tillräckligt, dess uppdykande på den politiska scenen, deras motiv, stödet den fick från några demokratiska länder i Amerika och slutligen, borgen som ställdes för den av Washington-regeringen vilket en gång för alla avgjorde ödet för den siste Somoza-härskaren och hans familjedy-nasti.

Vid analysen av sandinisternas triumf över Somoza-diktaturen glömmar man ofta att det var första gången i Nicaraguas historia som en folkresning uppstod, vilket inte alls var samma sak som de liberala och konservativa "revolutionerna". Denna folkresning var samtidigt en generationsväxling bort från de överspelade

politiska, ekonomiska och sociala strukturerna i Nicaragua.

De gamla traditionella politiska mönsterna fick ingen plats i denna generationsrörelse som understöddes av folkmassorna. Dessa folkmassor hade tröttnat på den förbrukade liberal-konservativa regeringen och önskade ersätta den med något nytt och annorlunda.

Men sandinisterna visade sig ej motsvara de förväntningar som ställdes på dem. Efter att ha läst några marxist-leninistiska manualer antog deras ledare blint den modell som Fidel Castro infört på Kuba, utan att ta hänsyn till de historiska, geografiska, geopolitiska och mänskliga skillnaderna mellan Nicaragua och Kuba.

En totalitär stat

Efter det att den första entusiasmen, som följde på den siste Somozas fall och upprättandet av en ny varken liberal eller konservativ regering för första gången på över hundra år, lagt sig, började Nicaraguas folk inse att sandinisterna höll på att avvika från den demokratiska kurs som de från barrikaderna lovat att följa och anta en politisk kurs som var rent ut sagt totalitär. Nicaraguas folk lät sig inte luras, men med hjälp av världskommunismens propagandaapparat lyckades sandinisterna till de progressiva europeiska grupperna sälja en lögnaktig bild av en revolutionär rörelse, en romantisk bild av unga människor som kastat sig in i den beväpnade kampen mot en fallfärdig diktatur och som vann denna kamp genom ett massivt stöd av befolkningen.

Det har skrivits mycket om sandinisternas oförmåga att administrera landet Nicaragua. Fakta finns där för var och en

att se. Under det att den sandinistiska propagandan i Europa ger den nordamerikanska "aggressionen" skulden för den ekonomiska kris som Nicaragua genomgår, producerar landets produktionsapparat — administrerad på stalinistiskt vis enligt en oförvanskad statsekonomi — få varor, har låg produktivitet och administrativa brister och ger upphov till förluster och inget annat.

Efter tio år av administrativ oreda, oduglighet, improviserande och införande av en ekonomisk modell, som misslyckats på andra håll, hade sandinisterna två utvägar: fria och demokratiska val som den internationella opinionen kräver och som de har utlovat, eller en återgång till väpnad kamp — en utväg som uppskötts för tillfället i avvaktan på de utlovade fria valen.

Sandinisternas taktiska spel

Alltsedan sandinisterna pressade av den internationella opinionen såg sig tvungna att utlova fria och okorrumpade val, började de att spela sin egen politiska poker. De valde att låta ett efter ett av korten i kortleken falla, men varje fult trick har avstyrt av befolkningens fasta beslut att en gång för alla sätta stopp för den sandinistiska regeringens anspråk på makten.

Det första kortet regeringsjuntan spelade ut var söndring av oppositionen. Sålunda gynnades fragmentarisering och bildande av 22 olika politiska partier, av vilka 8 spelar Sandinistfrontens spel. Denna manöver misslyckades ty de övriga partierna, 14 totalt, bildade Union Nacional Opositora (UNO), vilken enhet sandinisterna inte kunnat bryta.

Nästa utspel var att helt förbjuda att UNO ledde sin egen valkampanj. I detta syfte begränsades deras tillgång till radio och television. Endast tidningen *La Prensa* har helt och fullt kunnat tala i deras sak. På samma gång förbjöds oppositionen att mottaga gåvor från utlandet som hjälp till finansieringen av valkampanjen.

Denna andra manöver misslyckades emellertid. För det första på grund av att regeringen blev tvungen att med UNO förhandla sig fram till ett politiskt avtal den 4 augusti 1989, strax före presidentmötet i Tela, Honduras. I detta avtal lovade Ortega att lämna garantier för valet och att tillåta att-televisionen, vilken helt kontrolleras av sandinistregeringen, tas i bruk, om än sparsamt, även av de övriga partierna. Vad gäller penningmedlen från utlandet (varav största delen kom från USA:s kongress), blev man tvungen att till UNO överlämna deras del, ty regeringen hade helt godtyckligt lagt beslag på hälften av dessa medel. Det internationella trycket gjorde att sandinisterna såg sig nödgade att hålla detta löfte.

Men det viktigaste av allt var allmänhetens reaktion då de fick veta hur fattiga UNO var. Medan sandinisterna förfogade över hela nationalinkomsten för att locka till sig folk genom generösa och rikliga gåvor och även disponerade statliga fordon för transport av sina sympatisörer, var oppositionspartiernas medlemmar tvungna ta sig fram till mötena till fots eller i egna fordon, och kunde ej hoppas på att få sig till skänks en endaste liten läskedryck.

Repression

Det sista sandinisterna spelade ut var repressionen, som ju är deras specialitet.

Repressionen hade till syfte att minska antalet röstande på valdagen. Repressionen tillämpades på två sätt — dels kollektivt och dels individuellt.

Den kollektiva repressionen går till så att man går ut med desinformation genom sina olika distributionskanaler. Denna kampanj förstärks ytterligare genom hot, förolämpningar och skändligt förtal av UNO:s ledare, samt genom att hopar av sandinister strömmar till oppositionens möten för att ställa till bråk och även ger sig på UNO:s kontor.

Den individuella repressionen tillämpas genom fysisk aggression mot personer i form av t ex sparkar och slag, illegala arresteringar, repressalier av olika slag innefattande dödshot, samt tvångsindragning av ID-handlingarna så att medborgarna inte ska kunna rösta. För att visa att det inte bara var tomma ord, har flera UNO-aktivister mördats.

Närmare valdagen koncentrerades repressionen på oppositionens tillsyningsmän vid röstborden. Enligt lagen måste det vid varje röstbord finnas en tillsyningsman tillsatt av UNO, vilken är en garanti mot försök till röstbedrägeri. Vid de bord där det inte finns tillsyningsmän, skulle sandinisterna lätt kunna ändra antalet röster till sin fördel.

För att gynna sin sak började sandinisterna hota tillsyningsmännen till livet och tvinga dem att säga upp sig från sina uppdrag. Men Ortega och hans anhang lyckades inte heller i detta ty de hotade tillsyningsmännen krävde närvaron av en internationell observatör vid sina bord som garanti mot varje typ av aggression och för att göra det möjligt för dem att fullfölja sin medborgerliga plikt.

Vi skulle kunna räkna upp ett oändligt

antal ytterligare fula trick, bedrägerier, knep och finter som Sandinistfronten hittat på för att förvirra och skrämma nicaraguanerna. Men folket har svarat med att öppet visa sin misstro mot sandinistregeringen. UNO-mötena har haft enorm uppslutning och entusiasmen och tron på valseger växte för varje dag. Antalet tveksamma, vilka är sandinisternas ofrivilliga bundsförvanter, minskade hela tiden och folk var inte längre rädda för att uttrycka sig offentligt som anhängare till UNO och till UNO-kandidaterna Violeta och Godoy.

I den internationella pressen har man tagit upp UNO:s brist på organisation, på erfarenhet samt andra begränsningar i denna valkampanj. Allt detta är med sanningen överensstämmande, men det viktiga är att det var folket som ledde kampanjen. Trots att sandinistpropagandan var effektiv, massiv och välformulerad, trodde inte befolkningen på den eller lät sig mutas med gåvor. Befolkningen ville bara en sak: att sandinismen krossades, och för att nå detta mål gick man med glädje och entusiasm till valurnorna. UNO och dess kandidater Violeta och Godoy är bara det nicaraguanska folkets instrument för att uppnå sitt stora mål: att bli fria och en dag få ett demokratiskt styre. Sålunda var valen den 25 februari mera än val till nya styresmän, det var en folkomröstning där folket röstade i stora mängder för att få sandinistregimen att lämna landets roder ifrån sig.

Seger för UNO

Det var många personer inom och utom Nicaragua som trodde att sandinisterna skulle vinna valen den 25 februari. Det

var tydligt att sandinisterna låg väl till i förhållande till UNO. I tio år hade de byggt upp en regering byggd på skrämsetaktik för att genomföra sitt marxistiska regeringsprogram. Deras valkampanj byggde på enorma resurser — alla som staten kunde uppbringa — och var i händerna på utländska experter. FSLN:s politiska organisation hade sträng kontroll över stora sektorer av befolkningen.

I jämförelse med Sandinistfronten och dess outtömliga resurser saknade UNO (Unión Nacional Opositora) ända fram till sista stund ekonomiska medel för att genomföra en riktig valkampanj. Sandinistregeringen hindrade med alla medel UNO från att mottaga penningmedel från utlandet. Den nordamerikanska hjälpen — nio miljoner dollar framröstade av Kongressen i Washington — kunde inte användas i valkampanjen, fränsett det faktum att regeringen lade beslag på hälften av dem.

Hur förklara att under så oblida förhållanden UNO ändå kunde vinna valen med en god marginal om över 200 000 röster? Sanningen är den att det nicaraguanska folket inte röstade för UNO eller för dóna Violeta, utan emot sandinistfronten och dennas despotregim. Folket röstade med magen, då de under tio års tid dagligen känt av hungerns demoner. Folket röstade för en radikal förändring i landets politiska och institutionella liv. Folket röstade för sig själva, för det enastående tillfället som erbjöds dem att för första gången i Nicaraguas historia sedan självständigheten införa en regering som byggde på folkets vilja, inte en regering påtvingad genom gevärens maktspråk.

Sandinisterna gjorde allt vad de kunde för att avskräcka de röstande. De höll

massmöten med deltagande av civilklädda militärer, offentliganställda och folk som kontrollerades av sandinistinstitutionerna, för att låtsas en popularitet som de inte hade.

Folket lät sig emellertid påverkas av fruktan, den överväldigande propagandan och de sandinistiska organisationerna vilket gjorde att sandinisterna fick så mycket som 37 mandat i parlamentet. Därför blev det inte så som man hade hoppats att varje röst för sandinisterna motsvarades av två för oppositionen. Men sandinisterna förlorade åtminstone valet och makten gick över i det nicaraguanska folkets egna händer, där den kommer att förbli.

"Commandante" hade aldrig väntat sig en så stor valförlust som den de led den 25 februari. De var förvissade om att vinna valet, för de var ju i besittning av kopiösa resurser vilka de ökade på genom olika slags hot och påtryckningar för att avskräcka oppositionens anhängare och tvinga dem att avstå från att rösta. Men allt detta var till ingen nytta inför folkets vilja. De hade tröttnat på aggressioner, hunger och nöd. Sandinisterna litade på att folket skulle tro på deras vallöften om att allt "skulle bli bättre", såsom en av deras slogan lød. Nicaraguanska folket visste emellertid att om sandinisterna under 10 års tid inte sått annat än olyckor och våld, var det inte möjligt att saker och ting skulle bättra sig så som Ortega och hans följe lovade.

Kanske det mest karakteristiska draget i de nicaraguanska valen var att de var de första fria, okorrumperade och demokratiska valen på 169 år alltsedan Nicaragua gjorde sig självständigt från Spanien. Därför var det inte bara det sandinistiska väl-

det, understött av terror och beväpnad styrka, som gick i graven, utan även det traditionella politiska systemet, genom vilket ett politiskt parti kom till makten enbart genom vapenmakt och även behöll makten genom ett oräkneligt antal statskupper, "revolutioner" och blodiga revolter vilka gjorde att landet befann sig i ett ständigt tillstånd av enparti-diktatur då det rörde sig om konservativa regeringar eller personlig diktatur då det rörde sig om liberala regeringar.

Den nya regeringens främsta uppgift blir landets ekonomiska återuppbyggnad. Den sandinistiska ekonomiska modellen ruinerade landets ekonomi och skapade en atmosfär av misstroende vilket gjorde att folk inte ville producera för att sedan se sandinisterna ta ifrån dem resultatet av deras ansträngningar.

Den nya regeringen blir inte en enparti-regering (UNO består av 14 politiska partier) utan en nationell regering i vilken landets främsta medborgare inbjudes att delta: företagare, politiker, fria yrkesutövare, fackföreningsfolk etc. Men det mest positiva är att dessa människor kommer att åta sig det tunga arbetet att bygga upp landets ekonomi i en atmosfär av tilltro, utan vilken all den internationella opinionens stöd inte vore av mycket värde.

Många gånger sade de sandinistiska "commandante" att om de förlorade valen skulle de lämna ifrån sig regeringsmakten men inte den verkliga makten. Ställda inför fakta har de emellertid inte kunnat förverkliga detta hot. Ortega själv har åtagit sig att lugna ner sina följeslagares upprörda sinnen. T o m Tomás Borge,

De nicaraguanska valen var de första fria, okorrumperade och demokratiska valen på 169 år alltsedan landet gjorde sig självständigt från Spanien.

den hårde mannen bland de nio "commandante", har medgivit att det var ett valnederlag och sagt att han avsäger sig posten som inrikesminister, på vilken han har ansett sig vara oersättlig.

Allt eftersom dagarna går blir regeringsjuntans resignation allt tydligare, vilket underlättar ett fredligt överlämnande av makten den 25 april. Att göra något annat skulle innebära slutet för sandinismen, det är "commandante" väl medvetna om.